

B. LEŠKO a O. SAMUEL

Geológia východoslovenského flyšu

Vydavateľstvo SAV, Bratislava 1968, počet strán 256.

Litológia, stratigrafia, tektonika, paleografický vývoj, naftonádejnosť bradlového a flyšového pásma na východnom Slovensku od subhercynských vrásnivých pohybov do ukončenia sedimentácie v oligocéne sú predmetom monografickej práce, ktorú vydalo nakladateľstvo SAV.

Autori v úvode poznamenávajú, že edícia prehľadných máp (1:200 000) a vysvetliviek k nim, neumožnila dostatočne rozvinúť a kartograficky znázorniť rozdiely v názoroch na interpretáciu niektorých problémov tejto časti Karpát. Sú to predovšetkým otázky vzťahu bradlového a magurského pásma, otázka krosnensko-menilitovej sedimentácie, problém zmiešaných krosnensko-magurských facií a i. Tieto otázky sú v práci náležite rozvedné a interpretované.

Kapitolu o stratigrafii a litológii kriedy bradlového pásma začínajú autori detailným opisom apt-cenomanských, turonských a senónskych sedimentov. Konštatujú, že v strednej kriede prevláda slieňovcovo-peliticky a „slieňovcovo-flyšoidný“ vývin. Faciálna diferenciácia nastáva až v senóne, keď typicky flyšový vývin sa viaže k južným častiam bradlového pásma a peliticky na jeho severný okraj. Podrobne je analyzovaná mikrofauna všetkých stupňov.

Nová je interpretácia inocerámových vrstiev z elevačnej oblasti magurského flyšového pásma medzi Nižným Orlíkom a Smilnom. Autori tieto vrstvy priradili ku kriede smilnianskeho tektonického okna. Pre túto interpretáciu uvádzajú niekoľko dôkazov. Opis litológie a stratigrafie kriedy dukelskej jednotky je veľmi podrobný a vrhá svetlo na celkový vývin kriedy Východných Karpát.

Autori venovali obsiahlu kapitolu paleogénu. Opisujú zvlášť súvrstvia paleocenné až stredneocenné a vrchnoecenné až oligocenné a náležite ich paleontologicky definujú.

O paleogéne bradlového pásma konštatujú, že sa vyvíjal po laramskom orogéne, ktorý nebol všade rovnako intenzívny. Preto pozorujeme, z kriedy do paleogénu, buď neprerušenu sedimentáciu (jarmutská flyšová sedimentácia), alebo pelitickú a hrubodetritickú sedimentáciu tam, kde nastalo prerušenie. Paleogén bradlového pásma, na základe paleografického vývoja, vyčleňujú z magurského pásma ako beňatinský flyš s vývojom severným-inovským a južným-centrálno-karpatským. To je tiež nový náhľad na paleogénny vývin bradlového pásma ako paleogénnej tektonickej jednotky prvého radu.

Autori prinášajú nové poznatky o litológii o stratigrafii magurského flyša. Pre zlínske vrstvy bystrickej jednotky zavádzajú nový názov — lackovské súvrstvie — ktoré zaraďujú do stredného eocénu. Pre stratografiu súvrstvia analyzujú veľké i malé foraminifery. V račanskej jednotke ponechávajú názov zlínske vrstvy, pričom upozorňujú na litologický obsah zvlášť vyšších častí týchto vrstiev. Na podklade analýzy mikrofauny určujú ich vek za lutét až vrchný eocén a nevyklúčujú zásah vrstiev do spodného oligocénu.

V paleocéne až strednom eocéne dukelskej jednotky venujú pozornosť značnej variabilite sedimentácie a berú zreteľ na jej zvláštnosti v niektorých tektonických štruktúrach.

Vrchný eocén a spodný oligocén flyšového a bradlového pásma charakterizuje menilitovo-krosnenská sedimentácia. Túto sedimentáciu (malcovské súvrstvie) autori pokladajú za poilýrsku, potektonickú, ktorá pre neskoršie tektonické pohyby je rôzne spätá so staršími vrstvami. Stratigrafiu tejto kapitoly opierajú o štúdium numulitov, malých foraminifer, kokolitoforidov a sporomof. Podobnú pozornosť i regionálne paleografické zhodnotenie venovali autori papinským, menilitovým a krosnenským vrstvám dukelskej jednotky a smilnenského tektonického okna. V kapitole o biostratigrafii zhrňujú stratigrafické fakty pre jednotlivé stupne. Zvlášť cenné je porovnanie stratigrafie na základe rôznych skupín fosilných organizmov (foraminiféry, numulity, kokkolifoporidy, pely a spóry).

Zvláštnosti tektonickej stavby bradlového a flyšového pásma na východnom Slovensku analyzujú autori na základe podrobných štúdií a aplikujú najnovšie poznatky o tektonike aj zo susedných krajín (Poľsko, Ukrajina). To isté platí aj pre kapitolu paleogeografii.

Výsledky litologickej, stratigrafickej, tektonickej a paleogeografickej analýzy sú podkladom pre zhodnotenie perspektívy výskytu nafty a plynu. Autori dôvodia, že magurský flyš, je pre vyššie uvedené fakty menej perspektívny ako dukelská jednotka.

Práca podáva ucelený obraz geológie bradlového a flyšového pásma na východnom Slovensku. Je vhodne doplnená ilustráciami mikrofauny a fotografiami. Škoda, že rad faktov nie je dokumentovaný detailnejšími mapami resp. profilmi, ktoré by nemali chýbať v modernej publikácii.

Anglické rezumé iste bude vhodné i pre zahraničnú publicistiku tejto práce. Prácu treba doporučovať geologickej verejnosti.

Tomáš Koráb

S. Janković:

Wirtschaftsgeologie der Erze

Springer-Verlag, Wien-New York 1967, 347 sr., 47 grafov a 87 tab. v texte.

Prof. Dr. S. Janković vydal v r. 1962 knihu „Ekonomska geologija“ v srbochorvátskom jazyku. Na odporúčanie Prof. Dr. W. E. Petraschecka z vysokej školy banskej v Leobene bola táto kniha po určitom prepracovaní a doplnení vydaná v nemčine, pretože kníh takéhoto zamerania a kvality je aj v západných krajinách veľký nedostatok.

Oproti existujúcim učebniciam ložiskovej geológie vo svete, ktoré v prevážnej väčšine venujú pozornosť hlavne genetickým a geologickým problémom rudných ložísk, zameriava sa autor tejto knihy hlavne na problémy ekonomického hodnotenia a využívania rudných ložísk. Opiera sa pritom o širokú znalosť a analýzu historického vývoja a súčasných tendencií v ekonomike využívania